

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 324/07-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. marca 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. R. Z., T., zastúpeného advokátkou Mgr. I. V., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. júna 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 22/06 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. R. Z. na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 14 Co 22/06 z 20. júna 2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 14 Co 22/06 z 20. júna 2006 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alšie konanie.

3. Ing. R. Z. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 788 (slovom päťtisícšesťstoosemdesiatosem slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Banskej Bystrici p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátke Mgr. I. V., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti Ing. R. Z. vo zvyšnej časti *n e v y h o v u j e .*

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. októbra 2006 doručená sťažnosť Ing. R. Z., T. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 22/06.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. III. ÚS 324/07-13 z 3. decembra 2007 ju prijal na ďalšie konanie v časti namietajúcej porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu krajského súdu, aby sa vyjadril, či trvá na konaní ústneho pojednávania vo veci, a tiež k vecnej stránke prijatej sťažnosti.

Podpredseda krajského súdu doručil 1. februára 2008 ústavnému súdu svoje vyjadrenie. V ňom stručne popísal priebeh predmetného konania a k otázke rozhodovania krajského súdu o trovách konania uviedol, že krajský súd konal v súlade s § 151 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) a s ustanoveniami vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), „*neporušil zákonný predpis, trovy konania vyčíslil v správnej výške a zaviazal navrhovateľa uhradiť trovy konania odporkyni podľa ustanovenia § 142 OSP*“. Právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces tak podľa jeho názoru nebolo porušené, a preto žiadal, aby sťažnosť sťažovateľa „*bola zamietnutá*“.

Podpredseda krajského súdu zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Ústavný súd 4. februára 2008 zaslal právnej zástupkyňi sťažovateľa na zaujatie stanoviska vyjadrenie podpredsedu krajského súdu a súčasne ju požiadal o oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právna zástupkyňa sťažovateľa doručila ústavnému súdu 21. februára 2008 svoje stanovisko, v ktorom zhodnotila vyjadrenie podpredsedu krajského súdu tak, že *„len konštatuje, že pri určovaní trov konania neporušil zákonný predpis, nevyjadruje sa však ku skutočnosti, ktoré sú obsahom sťažovateľovho podania“*. Zároveň oznámila, že spolu so sťažovateľom netrávajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Vzhľadom na odôvodnenie svojho uznesenia z predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľa sa ústavný súd pri jej meritórnom prerokovaní zameril iba na súlad rozsudku krajského súdu v časti týkajúcej sa rozhodovania o náhrade trov prvostupňového i odvolacieho konania.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Z postavenia ústavného súdu v systéme súdnej moci vyplýva, že môže preskúmavať len také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00).

1. Ústavný súd z príloh sťažnosti zistil, že napadnutým rozsudkom krajský súd priznal M. P. (ďalej len „odporkyňa“) náhradu trov odvolacieho konania v sume 63 428 Sk. Z odôvodnenia tohto rozsudku vyplýva, že pri výpočte sumy trov konania (ktorých súčasťou sú aj trovy právneho zastúpenia) vychádzal krajský súd zo záveru, že predmet konania je vyjadriteľný v peniazoch.

Predmetom konania pred súdom prvého stupňa i pred súdom odvolacím bola neúčinnosť darovacej zmluvy. Predmetom tejto zmluvy bola nehnuteľnosť - byt. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku ústavný súd zistil, že krajský súd zamenil predmet konania s predmetom zmluvy, ktorej neúčinnosť žiadal v konaní sťažovateľ vysloviť. Neúčinnosť právneho úkonu ako právny následok aplikácie ustanovení zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov o odporovateľnosti právnych úkonov nemožno vyjadriť v peniazoch v prípade, ak ide o právny úkon charakterizovaný bezodplatnosťou. To platí, aj keď hodnota predmetu takéhoto právneho úkonu je peňažne vyjadriteľná.

Ak predmet občianskeho súdneho konania nie je vyjadriteľný v peniazoch, konajúci súd je pri výpočte sumy trov právneho zastúpenia úspešného účastníka povinný postupovať dôsledne podľa § 11 ods. 1 vyhlášky. V opačnom prípade porušuje nielen uvedené ustanovenie vyhlášky, ale v dôsledku toho aj ustanovenie § 142 ods. 1 OSP zaväzujúce konajúci súd priznať úspešnému účastníkovi náhradu iba takých trov konania, ktoré boli

potrebné na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal. Obmedzenie dané kritériom potrebnosti na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti neúspešnému účastníkovi sa vzťahuje aj na výšku sumy trov konania. V prípade trov právneho zastúpenia advokátom túto sumu určujú ustanovenia vyhlášky o tarifnej odmene a o hotových výdavkoch a náhradách za stratu času advokáta.

Ústavný súd už viackrát vyslovil názor (napr. I. ÚS 26/94, I. ÚS 23/06), že obsah základného práva na súdnu a inú právnu ochranu uvedený v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Každé konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na spravodlivý proces nezávisle od toho, či smeruje v neprospech účastníka alebo iného subjektu.

Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní (II. ÚS 122/05). A contrario, ak všeobecný súd koná v rozpore s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v súdnom konaní, môže dôjsť k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie. Aj rozhodovanie o náhrade trov konania treba považovať za postup súdu regulovaný procesno-právnymi predpismi.

Berúc do úvahy svoju rozhodovaciu prax pri výklade ustanovení ústavy upravujúcich právo na súdnu ochranu hodnotí ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu postup krajského súdu spočívajúci v nerešpektovaní § 142 ods. 1 OSP v spojení s § 11 ods. 1 vyhlášky pri rozhodovaní o náhrade trov odvolacieho konania ako odporujúci čl. 46 ods. 1 ústavy. Aj s ohľadom na rozhodnutie prvostupňového súdu vychádzajúce z nemožnosti vyčíslieť predmet daného konania v peniazoch ústavný súd konštatuje, že vyvozené právne závery krajského súdu boli zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné. To zakladá právomoc ústavného súdu vysloviť porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (1. bod výroku tohto nálezu),

napadnuté rozhodnutie krajského súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (2. bod výroku tohto nálezu).

Formulovaným právnym názorom ústavného súdu o vyjadriteľnosti predmetu súdneho konania v peniazoch a o spôsobe aplikácie dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a vyhlášky bude krajský súd v ďalšom konaní viazaný podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde.

2. V podanej sťažnosti v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov konania bola ďalej namietaná skutočnosť, že odvolací súd potvrdil rozsudok Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) aj v časti výroku o trovách prvostupňového konania, pričom podľa názoru sťažovateľa okresný súd neaplikoval § 149 ods. 1 OSP správne, keď mu v rozpore s touto právnou normou uložil povinnosť uhradiť trovy konania odporkyni, a nie advokátovi ako jej právnemu zástupcovi.

Z príloh sťažnosti ústavný súd zistil, že vo výroku rozsudku č. k. 16 C 326/2003-158 z 28. novembra 2005 okresný súd uložil sťažovateľovi povinnosť uhradiť odporkyni trovy konania v sume 8 576 Sk. Odporkyňa ako úspešný účastník konania bola v prvostupňovom konaní zastúpená advokátom (JUDr. J. B., Advokátska kancelária, Z.). Z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ vo svojom odvolaní proti prvostupňovému rozsudku namietal, že aj keď odporkyňa bola zastúpená advokátom, „*prvostupňový súd uložil v rozpore s ustanovením § 149 ods. 1 Osp. povinnosť žalobcovi (sťažovateľovi – pozn.) uhradiť trovy konania spočívajúce v trovách právneho zastúpenia žalovanej (odporkyni – pozn.)*“ (č. l. 168).

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 OSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyloží, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové

zistenia, akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil. Takéto odôvodnenie musí obsahovať aj rozsudok odvolacieho súdu (§ 211 ods. 2 OSP). Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

Z odvolania sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu je zrejmé, že výrok prvostupňového rozhodnutia bol napadnutý v celom rozsahu, teda aj v časti o povinnosti náhrady trov konania (č. 1. 165, bod II). So sťažovateľom nastolenou pochybnosťou o zákonnosti výroku rozhodnutia súdu prvého stupňa o náhrade trov konania sa mal krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia jednoznačne vysporiadať, pretože tvorila základný dôvod napadnutia tejto časti výroku rozsudku okresného súdu.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu však ústavný súd zistil, že s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa rozhodnutia súdu prvého stupňa o trovách konania sa krajský súd ako súd odvolací vôbec nezaoberal, a teda neobjasnil žiaden skutkový ani právny základ pre tú časť výroku svojho rozsudku, ktorou potvrdil výrok rozsudku okresného súdu o trovách konania. Preto ústavný súd prihliadol aj v tejto časti sťažnosti na sťažovateľovu námietku o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu, prisvedčil jej a aj z tohto dôvodu vyslovil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu (1. bod výroku tohto nálezu) a využil postup podľa čl. 127 ods. 2 ústavy (2. bod výroku tohto nálezu).

V ďalšom konaní tak bude úlohou krajského súdu vysporiadať sa v odôvodnení svojho rozhodnutia s námietkami sťažovateľa, ktoré vzniesol proti výroku rozsudku okresného súdu o povinnosti nahradiť trovy konania.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa garantovaného mu čl. 46 ods. 1 ústavy, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia, ktoré si bez bližšieho zdôvodnenia uplatnil v sume 500 000 Sk.

Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Priznanie primeraného finančného zadost'účinenia tak prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nemožno napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02, III. ÚS 331/04, III. ÚS 156/06).

Vzhľadom na okolnosti uvedeného prípadu považoval ústavný súd za dostatočnú a účinnú nápravu výrok ústavného súdu deklaráujúci porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj následné zrušenie rozhodnutia krajského súdu, ktorým došlo k porušeniu týchto práv, a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd aj tejto časti sťažnosti nevyhovел (4. bod výroku nálezu).

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ si v sťažnosti uplatnil trovy konania v sume 6 888 Sk a priložil aj vyčíslenie trov právneho zastúpenia za jednotlivé úkony právnej služby.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2006 je 2 730 Sk a hodnota režijného paušálu predstavuje 164 Sk.

Ústavný súd nepripočítal k časti trov právneho zastúpenia znášaných sťažovateľom v dôsledku zastúpenia právnu zástupkyňou daň z pridanej hodnoty, ktorá bola uvedená vo vyčíslení predloženom spolu so sťažnosťou podanou ústavnému súdu, pretože súčasťou príloh ústavnej sťažnosti nebola fotokópia osvedčenia o pridelení identifikačného čísla pre daň z pridanej hodnoty. Ústavný súd tak nepovažoval za preukázané, či právna zástupkyňa bola v čase poskytovania právnych služieb sťažovateľovi platiteľom dane z pridanej hodnoty.

S poukazom na výsledok konania priznal ústavný súd sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2006 v celkovej sume 5 788 Sk (3. bod výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2008